

no pro člověka a nikoliv člověk pro toto prostředí.

Monografie je rozdělena do čtyř bloků, z nichž první dva jsou zaměřeny teoreticky a další dva jsou orientovány spíše aplikačně.

V první části najdeme krátký exkurs do historie. Je zde shrnut vývoj teorií, jež se dotýkají sociálních aspektů architektury. Od Utopie Thomase Moora přes Fourierovy falangy či chicagskou školu až do současnosti. Kromě těchto sociálních teorií je zde však především shrnut vývoj jednotlivých myšlenkových proudů v architektuře samotné, a také to, jak se v nich odrážel vývoj společnosti a poznatky společenských věd.

Druhá část monografie pojednává o využití poznatků z oblasti humanitních věd upozorňuje na některé sociologicky významné aspekty, jež je nutné brát v úvahu při projektování staveb či zkoumání vlivu zastavěného prostoru na lidské chování. Může jít např. o poznatky týkající se sociálně determinujícího působení architektury – skutečnosti, že fyzický prostor, v němž se lidé pohybují (město, vesnice, škola, úřad, byt ...), ovlivňuje jejich vnímání a jednání. Z tohoto hlediska je důležité uspořádání interiérů, kde je nutné pamatovat, že každý jejich uživatel potřebuje pro svůj komfort určitý „osobní“ prostor. Nebo je třeba si uvědomit, že vysoká hustota zalidnění může vyvolávat stres, který pak může mít za následek různé formy patologického chování. V závěru tohoto tematického bloku jsou uvedeny příklady, kde a jak je možné těchto poznatků využít.

Třetí tematický blok byl nazván Ověření praxí. Jde o to, jak architekti využívají a uplatňují v praxi poznatky a teoretická schémata převzatá z humanitních oborů. Například jak se sociologům dobře známý pojem sousedství konkrétně odráží při plánování obytných okrsků jakožto celků, ve kterých by mělo docházet k „obnově sociálních kontaktů a vytvoření ducha komunity, čímž měla být vyřešena celá paleta sociálních problémů“.

Poslední čtvrtý blok je metodologický. Je to nesociologům určené stručné shrnutí me-

tod a technik používaných při sociologických výzkumech. Tato část je vhodná především pro okruh čtenářů, jimž je tato kniha dle slov autorů adresována – tedy studentům a absolventům technických škol, kteří se zabývají životním prostředím lidí.

Kniha Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě je díky své přehlednosti, čtivosti a bohatému doprovodu grafy a obrazovým materiálem vhodným úvodním čtením pro každého, kdo se zajímá o uplatnění sociologie v architektuře, urbanizmu a tvorbě životního prostředí.

Daniel Čermák

Dennis R. Judd and Susan S. Fainstein (eds.):
The Tourist City

New Haven and London, Yale University Press 1999, 340 s.

Městský (urbánní) turismus je dnes jedním z nejdůležitějších prvků ekonomických rozvojových strategií měst na celém světě. Kniha je souborem případových studií z pera urbanistických odborníků nejrozličnějších disciplín. Čtenářům přibližuje tento významný civilizační fenomén, jeho rozvoj a vliv na města. Jednotlivé případové studie ukazují, jak jsou příroda, kultura a historie vizualizovány a interpretovány jako turistické atrakce a města jsou tak „prodávána“ podobně jako jakékoli jiné konzumní produkty

V úvodním textu, nazvaném Globální síly, lokální strategie a městský turismus (*Global Forces, Local Strategies and Urban Tourism*) se editoři knihy zamýšlejí nad povahou turismu, turistů a turistického průmyslu. Tři základní elementy urbánního turismu – turista, turistický průmysl a města samotná – navzájem interagují a vytvářejí tak komplexní ekologický systém. Města musí být vědomě formována tak, aby vytvářela prostředí, jež si turisté přejí objevovat, neboť lidé očekávají určité dědictví, architekturu a kulturu, které dohromady tvoří jakousi esenci města.

Vlastní text je sborníkem statí různých autorů. Je rozdělen do čtyř tematických cel-

ků, z nichž první je věnován politické ekonomii turismu. Turismus sám o sobě je významnou součástí městských ekonomik, mnohdy tvoří jejich elementární součást (příkladem může být Las Vegas). První z příspěvků se zabývá hledáním kritérií pro hodnocení ekonomických dopadů turismu na města (*Evaluating Urban Tourism*, Susan S. Fainstein a David Gladstone). Problém oddělování turistické sféry od zbytku města je tématem článku druhého (*Constructing the Tourist Bubble*, Dennis R. Judd). Podle autora jsou v některých městech vytvářeny tzv. „turistické bubliny“, jakési tematické parky či rezervace s čistým a atraktivním okolím, zásobující turisty zábavou a vzrušením, na-prosto však oddělené od života samotného města. Braviel Holcomb v kapitole *Marketing Cities for Tourism* upozorňuje na nebezpečí porušení „duše“ města pramenící ze snahy marketingových strategií prodat město turistům. John Urry se ve svém příspěvku zabývá zrakovým smyslem, který podle něj hraje nejdůležitější roli v rozvoji cestování a turismu na Západě (*Sensing the City*).

Další část sborníku je věnována procesu konstruování měst jako tematických parků a ekonomickému vlivu těchto parků na život nejen měst samotných, ale i celých regionů. V příspěvcích tří autorů jsou postupně přiblíženy tři příklady – *Walt Disney World and Orlando: Deregulation as a Strategy for Tourism*, Richard Foglesong, *Las Vegas: Casino Gambling and Local Culture*, Robert E. Parker, *Cancún Bliss*, Daniel Hiernaux-Nicolas.

Další, třetí blok příspěvků, spojuje téma přeměny měst na turistické lokality. V prvním příspěvku (*The City: Strategic Site for the Global Entertainment Industry*, Saskia Sassen a Frank Roost) autoři ukazují, že města jsou nejen producentem zábavy, ale i jejím konzumentem, což vyvolává dynamický rozvoj nové formy urbánního turismu, úzce spojeného s médii. V článku *The New Boston Discovers the Old: Tourism and the Struggle for a Livable City* se Bruce Erlich a Peter Dreier pokoušejí ukázat, že rozvoj turistického průmyslu v Bostonu daleko více souvisí s širším ekonomickým a kulturním rozvojem

než s konkrétními marketingovými strategiemi. Pražským specifickým rozvoje turismu, spojeným s transformací společnosti po změně politického režimu, je věnován další text nazvaný *Culture Meets Commerce: Tourism in Postcommunist Prague* z pera Lily M. Hoffmannové a Jiřího Musila. Blok uzavírá článek o turismu v Jeruzalémě (*Tourism in Jerusalem: A Place to Pray*, Arie Schachar a Noam Shoval).

Poslední blok příspěvků je zaměřen na nejrůznější turistické strategie. Článek *Tourism and Sports: The Serious Competition for Play* od Charlese C. Euchnera analyzuje vliv sportu a sportovních aktivit a událostí na rozvoj turismu. V následujícím textu se dozvíme něco o nejnovější turistické atrakci ve Spojených státech, tzv. „riverboat casinos“ (*Riverboat Gambling, Tourism, and Economic Development*, Sabina Deitrick, Robert A. Beauregard a Cheryl Zarlenga Kerchis). Patrick Mullins si v příspěvku (*International Tourism and the Cities of Southeast Asia*) klade otázku, jaký vliv má mezinárodní turismus na urbánní rozvoj v jihovýchodní Asii. Autory závěrečné kapitoly nazvané *Cities as Places to Play* jsou opět samotní editoři publikace, kteří v něm shrnují poznatky obsažené v knize a zamýšlejí se nad jejich významem.

Závěrem lze poznamenat, že poznatky shromážděné v této knize dokládají, jak důležitost turismu jako urbánního činitele na sklonku dvacátého století stále roste a že turismus má velmi významný vliv na města samotná a život v nich.

Jana Stachová

Filipov II. Informatoria katedry sociologie.
Praha, Fakulta sociálních věd 1999, 264 s.

Výzkumný projekt Fakulty sociálních věd UK *Přerodové procesy* se zabýval zkoumáním polistopadových společenských přerodů v moravském regionu pracovním nazvaném Filipovsko. Jeho jádrem je menší město na jihozápadě Moravy skryté pod názvem Filipov, spolu s přilehlými vesnicemi (zemědělským zázemím). Jeho identitu autoři neprozrazují. Cílem výzkumu bylo sledovat